

Málráðið

Ársfrágreiðing 2017

Innihald

Innihald	2
Arbeidssetningur	3
Inngangur	4
Limir í málráðnum	5
Starvsnevnd	7
Starvsfólk	7
Umsiting	7
Fundir í málráðnum	8
Fundir í starvsnevndini	8
Samstarv	8
Kunning og ráðgeving	9
Dømi um nýggj orð	10
Stavsetingarorðabók og fylgibólkur	11
Málráðið í miðlunum	11
Hendingar í 2017	12
Móðurmálsdagurin 2017	13
Vælkomuorð	13
Framløgur um føroyskt yrkismál	15
Móðurmálsvirðislønin 2017 handað	17
Norðurlenskur netverksfundur og málfundur 2017	18
Ætlanir fyri 2018	19
Málslig ráð - nýtslan av <i>hvørjum øðrum og hvør øðrum</i>	19
Roknskapur fyri 2017	21

Arbeidssetningur

Málráðið hevur sum endamál at røkja, menna og verja føroyska málið, at vegleiða, ráðgeva og gera niðurstøður í málsurningum og at áseta føroyska stavseting. Málráðið skal savna og skráseta nýkomin orð, máliskur, framburðir og onnur máslig fyrbrigdi í føroyskum og skal vera til hjálpar at velja og evna til nýggj orð.

Málráðið gevur landsstovnum og almenninginum vegleiðing, ráð og upplýsing um føroyskt í talu og skrift. Almennir myndugleikar eiga í størst møguligan mun at fylgja niðurstøðunum hjá Málráðnum.

Eisini kunnu stovnar og einstaklingar venda sær til Málráðið við spurningum. Málráðið eigur at samstarva við fjølmiðlar, stovnar og almennar myndugleikar, ið hava stóra másliga ávirkan. Í sambandi við yrkisbólkar skal Málráðið menna gott føroyskt yrkismál og annars skipa fyri átøkum málinum at frama.

Málráðið ritstjórnar og greiðir til útgávu eina føroyska stavsetingarorðabók, sum landsstýrismaðurin løggildir. Almennir myndugleikar hava skyldu at fylgja ásetingunum í stavsetingarorðabókini.

Málráðið er málrøktar- og málmenningarstovnur, skipaður undir landsstýrinum og í virkseminum óheftur av politisku skipanini.

Inngangur

Sitandi Málráð tók við 1. juli 2017. Skeiðið hjá undanfarna Málráði var úti 1. januar 2017, men heitt varð á limirnar um at halda fram, til nýtt Málráð var valt.

Í juli 2017 samtykti Løgtingið, at teknmál skuldi fáa viðurkenning sum alment móðurmál. Lógin fyri Málráðið varð broytt, soleiðis at teknmál nú eisini er partur av arbeiðssetningi Málráðsins. Eitt umboð varð valt fyri Deyvafelag Føroya og Felagið fyri hoyribrekað í Føroyum, og sostatt eru tólv limir í Málráðnum hesa setuna. Lógarbrotytingin varð mett at vera útreiðsluneutral, og sostatt hækkaði fíggarliga játtanin ikki, hóast Málráðið nú eisini skal røkja, menna og verja føroyska teknmálið.

Landsstýriskvinnan í mentamálum, Rigmor Dam, handaði nývaldu málráðslimunum tilnevningarskriv á fundi í Mentamálaráðnum 15. august 2018. Hon vísti á, at hennara ynski vóru, at Málráðið í arbeiði sínum legði dent á málmenning hjá børnum og javnstøðu millum kynini í málinum.

Málráðið hevði longu vikuna eftir fyrsta fundin, har starvsnevndin fyri næstu fyra árinum varð vald. Somuleiðis varð fylgibólkur til Stavsetingarorðabókina valdur á hesum fundinum. Fylgibólkurin arbeiðir saman við málfrøðinginum á Málstovuni við at ritstjórna Stavsetingarorðabókina, sum væntandi kemur út í hesi setuni. Tað er ásett í lógini, at Málráðið skal geva út stavsetingarorðabók, sum skal løggildast, og stórus partur av arbeiðinum hjá Málráðnum er beinleiðis tongt at arbeiðinum við Stavsetingarorðabókini.

Høvuðsuppgávan hjá Málráðnum er at røkja, menna og verja føroyska málið. Skulu vit verja føroyska málið, er alneyðugt at tryggja tað ímóti ov stórum másligum økissmissi. Føroyskt má vera samfelagsbært, t.v.s. tøkt at brúka á øllum viðkomandi økjum í samfelagnum.

Staðfestast má, at føroyskt mál er eftirbátur, tá tað kemur til máltøkni. Í dagsins altjóðagjörda samfelag er máltøknin ein týðandi lykilsleikari. Ymisk tungumál eru ikki longur sama avbjóðing fyri samskiptið sum fyri fáum árum síðan, tí máltøknin tryggjar, at til ber at samskipta, bæði munnliga og skrivliga millum ymsu tungumálini. Somuleiðis er máltøknin avgerandi hjá fólki, sum av ymiskum orsökum hava tvørrandi samskiptisfærleikar. Er føroyskt ikki við í fremstu røð viðvíkjandi máltøkni, er vandi fyri, at másligi økissmissurin verður stórus, tí fólk velja sær annað tøkt mál til samskiptið.

Málráðið setti sær fyrri, at arbeiða fyrri at menna føroyskt mál í máltøkni. Og máltøkni varð eisini høvuðsevnið á málráðsfundi í november.

Hetta er fimta ársfrágreiðing hjá Málráðnum síðan stovnanina 1. januar 2013 og hin fyrsta, ið sitandi Málráð letur úr hondum. Ársfrágreiðingarnar eru at finna á heimasíðu okkara www.malrad.fo.

Sólvá Jónsdóttir, forkvinna

LIMIR Í MÁLRÁÐNUM

Fráfarandi Málráð tók við 1. januar 2013 og sat til 31. desember 2016, men skeiðið varð longt til 30. juni 2017, tá nýtt Málráð tók við. Hetta eru limirnir í fyrra ráðnum:

Zakaris Svabo Hansen, adjunktur, Tórshavn, formaður, valdur eftir tilmæli frá Móðurmálslærarafelag Føroya.

Sólvá Jónsdóttir, ráðgevi, Hósvík, vald eftir tilmæli frá Námi.

Katrin Næs, miðnámskúlalærari, Hvannasundi, næstforkvinna, vald eftir tilmæli frá landsstýrismanninum.

Anfinnur Johansen, lektari, Hoyvík, valdur eftir tilmæli frá Navnanevndini.

Hjalmar P. Petersen, lektari, Sandavági, valdur eftir tilmæli frá Fróðskaparsetri Føroya.

Hanna Simonsen, fulltrúi, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Kommunusamskipan Føroya.

Marna Jacobsen, ritstjóri, Sørvági, vald eftir tilmæli frá Føroya Lærarafelag og Javnstøðunevndini.

Eivind Weyhe, fyrrv. lektari, Tórshavn, valdur eftir tilmæli frá Staðarnavnanevndini.

Kári Leivsson, sálarfrøðingur, Hoyvík, valdur eftir tilmæli frá Rithøvundafelag Føroya.

Randi Meitil, miðnámskúlalærari, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Málfelagnum.

Jonhard Mikkelsen, námslektari, Vestmanna, valdur eftir tilmæli frá landsstýrismanninum.

Nýtt Málráð tók við 1. juli 2017 og setan gongur út 30. juni 2021. Limirnir í nýggja Málráðnum eru:

Sólva Jónsdóttir, ráðgevi, Hósvík, forkvinna, vald eftir tilmæli frá Námi.

Hanna Simonsen, fulltrúi, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Kommunusamskipan Føroya.

Eivind Weyhe, lektari emeritus, Tórshavn, næstformaður, valdur eftir tilmæli frá Staðarnavnanevndini.

Randi Meitil, studentaskúlalærari, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Málfelagnum.

Marna Jacobsen, ritstjóri, Sørvági, vald eftir tilmæli frá Føroya lærarafelag og Javnstøðunevndini.

Bergljót av Skarði, cand. mag., Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Rithøvundafelagnum.

Anfinnur Johansen, lektari, Hoyvík, valdur eftir tilmæli frá Navnanevndini

Sólfinn Hansen, cand. mag., Fuglafirði, valdur eftir tilmæli frá landsstýriskvinnuni.

Elin Henriksen, lærari, Strøndum, vald eftir tilmæli frá Móðurmáslærarafelagnum.

Jógvan D. Hansen, cand. phil., Svínáum, valdur eftir tilmæli frá landsstýriskvinnuni.

Sjúrður Gullbein, cand. phil., Tórshavn, valdur eftir tilmæli frá Fróðskaparsetri Føroya.

Høgni L. Højgaard, næstformaður fyri Deyvafelag Føroya, valdur eftir tilmæli frá Deyvafelagi Føroya og Felagnum fyri hoyribrekað í Føroyum.

STARVSNEVND

Starvsnevndin í fyrri hálfvu var mannað við hesum limum í Málráðnum: Zakaris Svabo Hansen, formaður, Katrin Næs, næstforkvinna, Marna Jacobsen, Anfinnur Johansen og Jonhard Mikkelsen.

Starvsnevndin í seinnu hálfvu er mannað við hesum limum í Málráðnum: Sólvá Jónsdóttir, forkvinna, Eivind Weyhe, næstformaður, Anfinnur Johansen, Elin Henriksen og Hanna Simonsen.

STARVSFÓLK

Á skrivstovuni hjá Málráðnum, Málstovuni, starvast:

Kristin Marjun Magnussen, málfr.,
Tlf: (+298) 31 23 97
T-postur: kristin@malrad.fo

Marius Staksberg, skrivari,
Tlf: (+298) 31 23 97
T-postur: marius@malrad.fo

UMSITING

Málstovan er umsiting hjá Málráðnum og veitir fólki og stovnum málsliga vegleiðing. Nógvir fyrispurningar koma inn við telefon, og aðrir verða sendir við t-posti.

Málstovan er at hitta á tlf. 312397 ella við at senda t-post til: malrad@malrad.fo.

Adressan hjá Málráðnum er: Málstovan, Handan Á 5, 100 Tórshavn.

Fundir í Málráðnum

Setan hjá fráfaranandi málráði varð longd frá 31. des. 2016 til 30. juni 2017. Fráboðanin frá Mentamálaráðnum um leingjanina kom í apríl. Eingin fundur varð tó hildin fyrru hálvu, tí óvissa valdaði um støðuna. Sostatt vórðu ongar avgerðir tiknar í málsligum spurningum.

Nýggja málráðið hevði tveir fundir á heysti 2017. M.a. varð málráðsfundur fyri fyrstu ferð tulkaður við teknmálstulki. Eingin avgerð varð tikin í málsligum spurningum.

Áheitan frá Málráðnum

Hin 23/2-2017 sendi Málráðið eitt bræv til Mentamálaráðið, har heitt var á tey um at fáa sjøtul settan á arbeiðið við CEFR-skipanini.

CEFR er ein frymil, sum fólk, ið undirvísa í øðrum máli, halda seg til, og CEFR er ein skipaður evropeiskur standardur í sambandi við undirvísing í øðrum máli. Ynskiligt er, at føroysku myndugleikarnir skipa undirvísing fyri tilflytarum eftir hesum skipaða leisti. Um skipanin verður sett í gildi, hava tey, sum undirvísa í føroyskum sum øðrum máli nakað at halda seg til. Tímatalið í Norðurlondum er rættiliga ymiskt. Í Finnlandi og Danmark ber til at fáa upp til 2000 tímar, í Íslandi 240 (Wahlgren o.fl. 2010: 49).

Týðningarmikið er kortini at fáa undirvísingina setta í eina skipan sum ta evropeisku og fáa neyvt greinað, hvat skal lærast av máli og mentan, soleiðis at tilflytarar fáa bestu møguleikar at virka og luttaka í tí føroyska samfelagnum.

Her varð svarað, at MMR hevur, í samstarvi við kommunurnar, veitt skeið fyri útlendingar, og er talan um 350 tímar.

Fundir í starvsnevndini

Starvsnevndin helt fimm fundir í 2017, ein í fyrru hálvu og fýra í seinnu hálvu. Setan hjá fyrra Málráðnum skuldi endað á nýggjáriinum. Einki frættist um nýggja Málráðið fyrr en í apríl, tá ráðið varð biðið at halda fram til 30. juni. Óvissan gjørði, at starvsnevndin bert hevði tann eina fundin í fyrru hálvu at avgreiða skundmál.

Nýggja starvsnevndin hevði fýra fundir, har serliga skundmál og spurningar til Málstovuna vórðu avgreidd og nýggjur fylgibólkur til stavsetingarorðabókina varð mannaður.

Samstarv

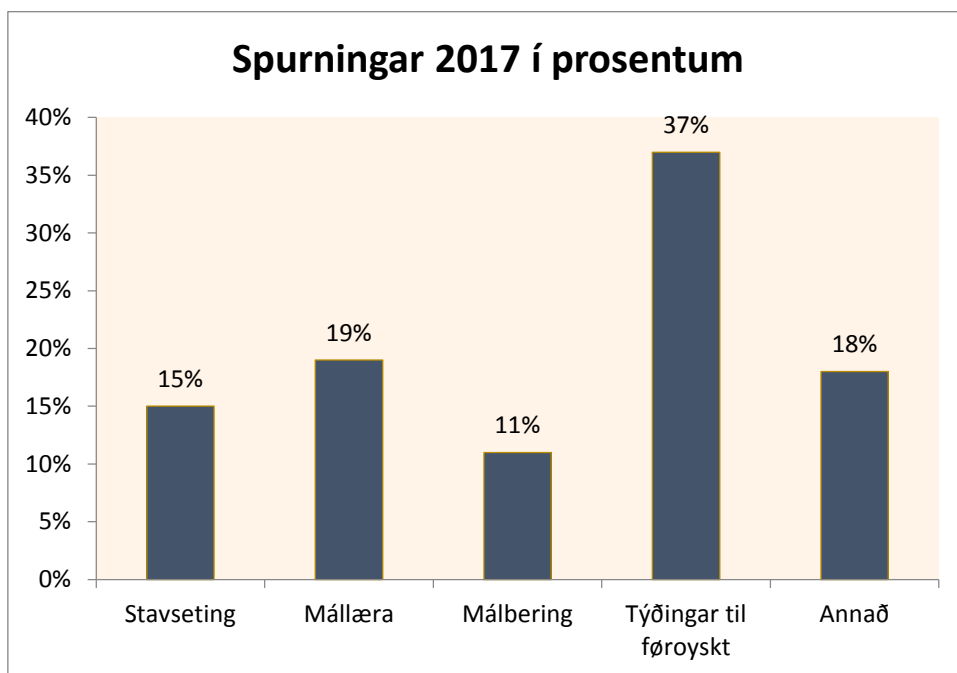
Málráðið er í dagligum samstarvi við Føroyamálsdeildina á Fróðskaparsetri Føroya. Málráðið hevur atgongd til innsavnað tilfar í søvnunum á Føroyamálsdeildini.

Haraftrat samstarvar Málráðið við málnevndirnar í hinum Norðurlondunum og er í sambandi við tær, tá tað eru viðkomandi mál á skránni hjá okkum. Netverkið fyri norðurlandskt samstarv samskipar samstarvið millum málráðini.

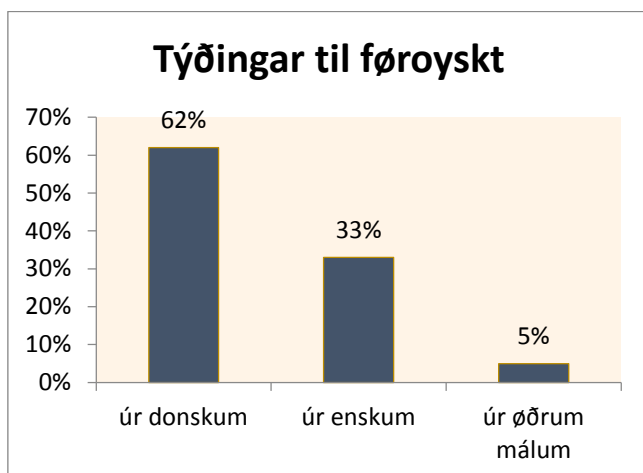
Kunning og ráðgeving

Spurningar og svar frá Málstovuni

Í 2017 vóru um 37% av spurningunum til Málstovuna týðingar til føroyskt, 19% vóru spurningar um mállæru, 15% um stavseting, 11% um málbering og 18% vóru spurningar um onnur evni.

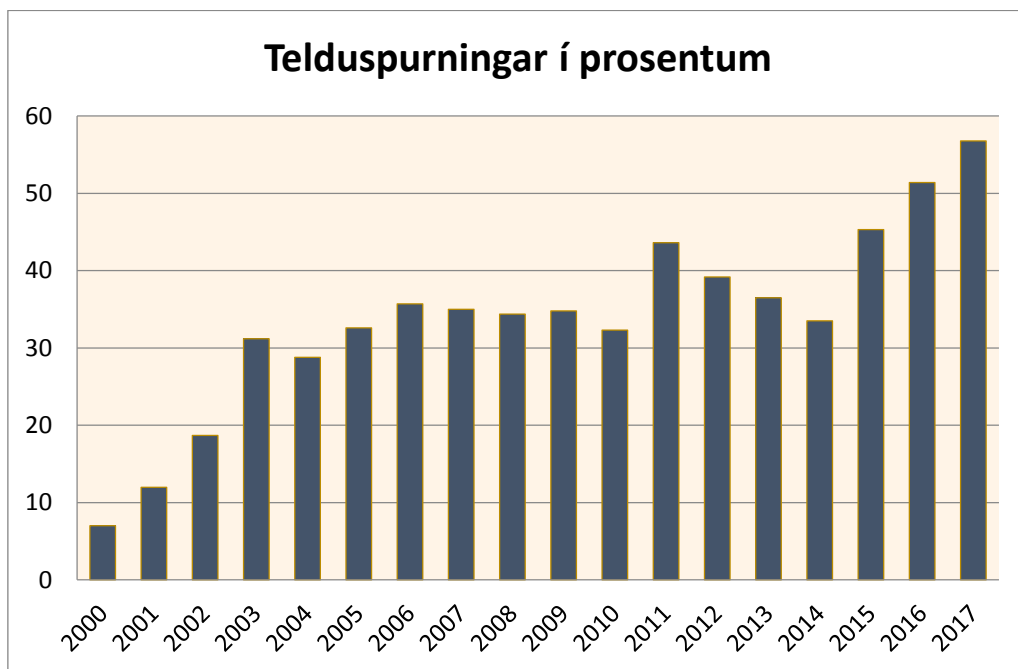

62% av týðingunum til føroyskt vóru úr donskum, 33% úr enskum og 5% úr øðrum málum, sum er nakað tað sama sum í 2016.

Í 2016 var fyrstu ferð, at meira enn helvtin av øllum spurningum til Málstovuna vóru

um teldupost; tá vóru 51,4% av øllum spurningum telduspurningar. Í 2017 vóru 56,8% av spurningunum um teldupost, sum sostatt er hægsta talið higartil.

Dømi um nýggj orð í 2017

Eitt úrslit av týðingum til føroyskt eru uppskot um føroysk avloysaraorð fyri tey útlendsku orðini. Her eru nøkur dømi um uppskot um nýggj orð í 2017:

tvørkyndur <i>l</i>	da. <i>transseksuel</i>
alivøkstur <i>k</i>	en. <i>aquaponics</i>
vatnvøkstur <i>k</i>	en. <i>hydroponics</i>
skíggjavarp <i>h</i>	en. <i>screencast</i>
skíggjamynd <i>kv</i>	en. <i>screenshot</i>
leikvísindi <i>h</i>	en. <i>citizen science</i>
grikkasmæra <i>kv</i>	en. <i>fenogreek</i> (da. <i>bukkehorn</i> , lat. <i>Trigonella foenum-graecum</i>)
hjartaviknan <i>kv</i>	da. <i>hertesvigt</i> (eisini <i>hjertheinsufficiens</i>)
oksaspurvur <i>k</i>	en. <i>oxpecker</i> (da. <i>oksehakker</i> , lat. <i>Buphagus</i>)
hópveiting <i>kv</i>	en. <i>crowdsourcing</i>
skundmóti <i>k</i>	en. <i>fast fashion</i>
stakkari <i>k</i>	en. <i>stacker</i> (eisini <i>container stacker</i>)

Fullfíggaður listi er at síggja á heimasíðuni hjá Málráðnum, www.malrad.fo.

Stavsetingarorðabók og fylgibólkur

Í juli varð rúgvusmikla arbeiðið liðugt at leggja tey uml. 60.000 leitorðini í *Føroyskari Orðabók* inn á skipanina hjá *Stavsetingarorðabókini*. Tilfarið verður ritstjórnað og viðgjørt í fylgibólki.

Fylgibólkurin, mannaður við limum í fyrra Málráðnum: Zakaris S. Hansen, formaður, Katrin Næs, næstforkvinna, og Sólvá Jónsdóttir, legði frá sær í sambandi við skiftið til nýggja Málráðið. Nýggja Málráðið valdi trýggjar málráðslimir at manna nýggja fylgibólkin: Eivind Weyhe, Elina Henriksen og Sjúrd Gullbein. Vegna ov stóra arbeiðsbyrðu legði Sjúrdur Gullbein frá sær, men eingin er komin fyri Sjúrd í fylgibólkin, so í dag manna Eivind Weyhe og Elin Henriksen fylgibólkin. Fylgibólkurin hevur fund 1-2 ferðir um mánaðin.

Málráðið í miðlunum

Í sambandi við Móðurmálsdagin 2017 varð nógv gjørt burtur úr at kunna um haldið í miðlunum. Vikuna frammanundan vóru tíðindi um móðurmálshaldið í *Sosialinum* og umboð fyri fyrireikingarnevdina vóru í *Góðan morgun, Føroyar* í *Kringvarpinum*. Ungdómssendingin *Røddin Live* hjá *Kringvarpinum* hevði sendingina *Móðurmálið*, har ung fólk vóru gestir og viðgjørdu sín hugburð um tað føroyska málið, og prátað varð við Málráðið og Bókadeild Føroya Lærarafelags. Í beinleiðis tíðindasendingini hjá Runavíkar kommunu í *R7* hevði mentanarleiðarin í Runavíkar kommunu beinleiðis samrøðu við málførðing á Málráðnum um Málráðið og um Móðurmálsdagin. *Rás2* hevði eisini samrøðu við málførðing á Málráðnum í beinleiðis tíðindasending, har tosað varð um yrkismál og um skrána. Netbornu miðlarnir tóku eisini evnið upp. T.d. vóru tíðindi og kunning um móðurmálshaldið á *in.fo* og á heimasíðuni hjá Setrinum, www.setur.fo. Sjálvt haldið varð stroymt á *in.fo*.

Eftir móðurmálshaldið varð eisini kunning í miðlunum um, at Suni Merkistein fekk *Móðurmálsvirðislønina 2017*. M.a. var hann við í útvarpssending hjá *Kringvarpinum*.

Hendingar í 2017

5. juli 2017 varð lógaruppskotið um broyting í føroyska Málráðnum til eisini at umfata

føroyskt teknmál einmælt samtykt í Løgtinginum við triðju viðgerð. Sostatt er føroyskt teknmál nú eitt viðurkent føroyskt mál.

Hetta er ein viðurkenning av, at føroyskt teknmál hevur sín náttúrliga rætt í almenna rúminum og í føroyska samfelagnum sum heild.

Atkoma til mál og samskipti verður ein viðurkendur rættur hjá teknmálsbrúkarum, og hesin rættur verður staðfestur í øllum viðkomandi lógarverkum. Øll fólk í Føroyum hava við hesi lógarbroyting rætt til samskipti í øllum lívsins viðurskiptum.

Móðurmálsdagurin 2017 um *føroyskt yrkismál*

Móðurmálsdagurin 2017 varð hildin í Løkshøll í Runavík við heitinum *føroyskt yrkismál*. Tiltakið eydnaðist væl. Áhoyrararnir upplivdu framúr góðar, fakligar framløgur í framúr góðum karmum í Løkshøll.

Landsstýriskvinnan Rigmor Dam setti haldið

Mynd: Birgir Kruse

Fyrst setti Rigmor Dam, landsstýriskvinnan við mentamálum, móðurmálsdagin 2017. Hon endaði setanarrøðuna við at siga, at um tvey ár eru 200 ár liðin, síðan faðirinn at føroyska skriftmálinum, V.U. Hammershaimb, varð føddur. "Lat okkum brúka tey bæði komandi árinum at fyrireika ein stórfagnað fyrri móðurmálinum - hjartamálinum - 25. mars í 2019."

Vælkomuorð Móðurmálsdagurin 2017

Formaður Málráðsins, Zakaris Svabo Hansen, bjóðar vælkomín Móðurmálsdagin 2017 í Løkshøll

Mynd: Birgir Kruse

Góða landsstýriskvinna, góða samkoma!

Siðurin at halda móðurmálsdag hevur nú verið afturvendandi í nøkur ár, og í ár hava vit ta gleði at halda dagin her í stásiligu Løkshøll í Runavík. Vit takka fyri vælvildina og fegnast um at hava fingið henda møguleika og gleða okkum til dagin.

Spurt kann verða: hví halda móðurmálsdag? Tað einfalda og skjóta svarið er, at fyri øll hevur tað týðning at steðga á og geva móðurmálinum ans og á tann hátt geva sær stundir at umhugsa støðuna hjá móðurmálinum: Hvussu er statt við tí? Hvussu kann støðan hjá móðurmálinum styrkjast? Umstøðurnar og avbjóðingarnar hjá málinum broytast sum alt annað í samfelagnum, tí málið er amboðið, allastaðni har ið vit eru saman og virka í felagsskapi.

Onkur hveppir seg kanska við at nýta eitt heiti sum móðurmál í hesum sambandi, kanska av ótta fyri, at í tí liggur okkurt útihýsandi og úrvalt, tjóðskaparliga ella á annan hátt. Men tað haldi eg als onga grund vera at óttast. Tí móðurmál hava vit øll, sama hvar í heiminum vit liva. Tað er tað fyrsta málið, sum vit fara inn í lívið og út í heimin við. Tað er við móðurmálinum, at vit seta orð á okkara fyrstu eygleiðingar, tankar og kenslur og við tí, at vit stútt og støðugt nema okkum størri kunnleika um okkum sjálv, onnur og umheimin.

Á einum slíkum degi er gott høvi at umhugsa, hvussu støðan hjá móðurmálinum er, og

hvussu okkara støða er til tað. Um vit lýsa móðurmál sum tað málið, sum hvør einstakur hevur hjá sær sum sítt fyrsta mál, sítt grundleggjandi mál, sum liggur undir øllum øðrum málum, ið hann ella hon dugir, so eru í Føroyum nógv og ógvuliga ymisk móðurmál umboðað. Í eini uppgerð frá fólkateljingini í 2011 taldi eg meir enn 90 ymisk mál. Føroyskt er eyðvitað nógv best umboðað við sløkum 94%, danskt við góðum 3% og síðan eru onnur nordurlandamál, enskt og evropeisk mál, men eisini mál úr Asia sum t.d. filipínskt og tailendskt.

Ein dagur sum hesin er tí eisini eitt høvi hjá hesum fólki at hugsa um sítt móðurmál og hvussu tað hevur tað, og eisini persónliga at meta um, um tey nú liva nógv væl við sínum móðurmáli og t.d. geva tí eitt natúrligt pláss hjá sínum børnum t.d., soleiðis at tað ikki verður forfjónað.

At vit í Føroyum leggja dent á føroyskt á einum almennum móðurmálsdegi er sjálvsagt og púra natúrligt, tí føroyskt er høvuðsmálið og móðurmál hjá nógv teimum flestu, sum her búgva. Men í teirri stóru heildini er føroyskt eitt pinkumál (mált í talandi), og tí er sera avgerandi, at vit øll, sum hava føroyskt sum mál, standa saman um málið og geva tí tær bestu umstøður at trívast og mennast í. Hugsa **vit** ikki um føroyskt, so kunnu vit ikki vænta, at nakar annar fer at gera tað fyri okkum.

Ein hin størsta málsliga uppgávan í løtuni er tí at vinna føroyskum pláss í talgildum miðlum, har ið børnini og tey ungu brúka so stóran part av síni tíð og leggja sína orku málsliga. Tað er alneyðugt fyri at føroyskt skal eiga framtíð fyri sær.

Í ár hava vit valt at hava yrkismál sum evni á móðurmálsdegnum. Tað gera vit, tí yrkismál er ein týðandi partur av einum framkomnum og fullmentum nútíðarmáli. Yrkismálið fevnir um allar teir yrkisligu partar, sum merkja gerandislívið í einum modernaðum samfelag, tí tað er málið, sum verður brúkt og er neyðugt alla staðni, har sum fólk virka og vinna sær til lívsins upphald. Almannamálið er – sum orðið sigur – tað málið, sum vit øll brúka í okkara gerandisdegi hvør við annan. Har er fjølbroytni ein dygd. Tað uppliva vit so mangan, tá ið vit hitta fólk av øðrum plássum enn okkara egna. Tey kunnu hava annan framburð av somu orðum enn vit ella enntá brúka onnur orð ella brúka tey við aðrari merking. Tað rokna vit tíbetur ikki sum annað enn eina dygd og sum nakað, ið fjølbroytir okkara mál og styrkir tað.

Í yrkismáli er tó øðrvísi við hesum, tí eitt yrki snýr seg nógv um at vera neyvur í orðum og hava greiðar tilvísingar í tí, sum vit siga og meina. Tí er dygdin í yrkismáli, at orð og orðingar eru so eintýdd, at vit uttan hóvasták og iva vita heilt neyvt, hvat ið sipað verður til. Við einum greiðum og útbygdum yrkismáli gerast vit før fyri at taka lut á øllum teimum yrkisøkjum, sum eru neyðug og hava týðning í einum framkomnum samfelag.

Við hesum fáu orðum fari eg at bjóða øllum vælkomnum og ynskja okkum øllum ein fruktugóðan og munagóðan móðurmálsdag 2017.

Zakaris Svabo Hansen

Framløgur um føroyskt yrkismál

Við at seta sjóneykuna á yrkismál vil Málráðið vísa á týdningin á øllum økjum at hava eitt væl virkandi mál, sum alt árið kann rúma øllum samskifti og øllum tí, sum fólk fáast við í sínum yrki.

Jógvan í Lon Jacobsen Mynd: Birgir Kruse

Fimm framløgur vóru um føroyskt yrkismál. Fyrst helt Jógvan í Lon Jacobsen, professari á Føroyamálsdeilidini, ein yvirskipaðan fyrilestur um “Yrkismál og almannamál”. Í teimum seinnu framløgunum var farið meira inn á yrkismál í sambandi við fakøki.

Elin Henriksen Mynd: Birgir Kruse

Elin Henriksen greiddi frá yrkismáli í skúlabókagerð beint nú. Viðgjørd vóru orð, ið verða brúkt í nýggjum roknibókum, sum hon saman við tveimum øðrum ger fyri Nám. Rognibøkurnar eru týddar úr norskum.

Marjun Arge Simonsen Mynd: Birgir Kruse

Triðju framløguna hevði Marjun Arge Simonsen, sum greiddi frá um yrkisorðagerð. Hennara niðurstøða var, at nýggj yrkisorð mugu hava kyn, kunna bendast og vera gjøgnumskygd. Og at yrkisorð skulu vera eintýðug.

Maria Dam Mynd: Birgir Kruse

Fjórða framløgan var við Mariu Dam, sum røddi um yrkismál í evnafrøði. Hon vísti á norsk-føroysk dømi og eisini á óhepnar týðingar úr svenskum. Niðurstøðan hjá Mariu var eisini, at yrkisorð skulu vera eintýðug.

Randi Kúrberg Mynd: Birgir Kruse

Seinastu framløguna hevði Randi Kúrberg, ið røddi um føroyskt ítróttamál, har endamálið er eitt effektivt samskipti, samstundis sum at miðlamálið í ítrótti skal vera upplýsandi og undirhaldandi. Myndamálið skal ikki vekja hjátýðningar ella fevna um tilsipingar. Hon vísti á eina langa røð av diskursum úr kortspæli, tøkni og vinnulívi og nógv brúktar krígsmetaforar.

Sum heild var niðurstøðan í framløgunum, at bara eitt heiti skal vera fyri hvørt yrkishugtak, og Jógvan í Lon Jacobsen helt, at fakkfólk mugu skera ígjøgnum, so vit fáa eittans orð, ið merkir tað sama, sum í øðrum málum, tí yrkisheiti skulu vera eintýðug.

Móðurmálsvirðislønin 2017 handað

Tórbjørn Jacobsen, borgarstjóri, handaði virðislønina vegna landstýriskvinnuna Rigmor Dam
Mynd: Birgir Kruse

Grundgevingin fyri at tilluta Suna Merkistein Móðurmálsvirðislønina 2017:

Móðurmálsvirðislønin 2017 verður tillutað SUNA MERKISTEIN fyri hansara avrik innan yrkismál.

Í ein mansaldur hevur Suni Merkistein starvað við útrótta- og mentanarøkinum í bæði útvarpi og sjónvarpi. Avrikini í útvarpssendingum, sjónvarpssendingum, frásagnum og bókum vísa, at hann á ymsu pallunum megnar frásagnarkynstrið og har er við til at varðveita, menna og mýkja føroyska málið.

Hugsað verður um munnlig eins væl og skrivlig avrik hjá Suna Merkistein. Miðvíst og við nærlagni hevur hann ment og mýkt útróttamálið í Kringvarpi Føroya, og hann hevur skrivað bókur um ymiskar útróttagreinar, eitt nú verkið í trimum bindum um føroysku fótbóltsøguna og stóra verkið um føroyska telving í 20. øld. Hann hevur ávirkað málið í føroyskum útrótti og slóðað fyri hjá teimum yngru, so at vit í dag hava eitt útróttamál, sum er væl ment og kennist heimligt.

Í útróttafrásagnum sínum hevur Suni Merkistein mangan bæði víst og lýst, hvussu livandi og lætt føroyska málið kann vera.

Fyri hansara framúr frásagnarstíl á góðum og viðkomandi máli heiðra vit í dag Suna Merkistein við Móðurmálsvirðislønini 2017.

Elinborg Pálsdóttir framförði

Mynd: Birgir Kruse

Málráðið, Mentamálaráðið, Nám, Sosialurin og Móðurmáslærarafelagið skipaðu fyri Móðurmálsdegnum, ið er alment og ókeypis tiltak. Móðurmálsvirðislønin, sum Mentamálaráðið letur, er 25.000 kr.

Mynd: Birgir Kruse

Norðurlenskur netverksfundur og málfundur 2017

Í sambandi við at Århus var valdur til evropeiskan mentanarbý, varð árligi fundurin hildin í Århus í august. Á skránni á málfundinum var málsliga ráðgevingin hjá málráðunum.

Úr Føroyum luttóku Sólvá Jónsdóttir, forkvinna, og Marius Staksberg, skrivari.

Ætlanir fyri 2018

Eingin móðurmálsdagur 2018

Orsakað av vantandi arbeiðsorku og játtan er ætlanin ikki at skipa fyri móðurmálsdegi í 2018, men heldur at gera meira burturúr í 2019, tá V. U. Hammershaimb hevði fylt 200 ár. Móðurmálsdagurin er ikki lógarfestur. Uppskotið frá andstøðuni í 2014 um at hava ein lógarfestan dag ognuðan móðurmálinum varð ikki samtykt á tingi. Kortini varð mettt, at skipað skuldi verða fyri einum árligum móðurmálsdegi.

Máslig ráð

Nýtslan av *hvørjum øðrum* og *hvør øðrum*

Hvørjar reglur galda fyri nýtsluna av *hvørjum øðrum* og *hvør øðrum*?

Tá ið óbundna fornavnið *hvør* verður brúkt resiprokt (sínámillumvirkandi) saman við fornavninum *annar*, samsvarar (kongruerar) tað í falli við grundliðin ella við *annar*. Í setningunum niðanfyri samsvarar *hvør* í falli við grundliðin í **a**-setningunum, men við *annar*, t.e. ávirkið, í **b**-setningunum.

Í øllum setningunum samsvarar *hvør* við grundliðin í kyni.

1a.	<u>Teir</u> kenna <u>hvør</u> annan	hvørfall kallkyn
1b.	Teir kenna <u>hvønn</u> <u>annan</u>	hvønnfall kallkyn
2a.	<u>Tær</u> kenna <u>hvør</u> aðra	hvørfall kvennkyn
2b.	Tær kenna <u>hvørja</u> <u>aðra</u>	hvønnfall kvennkyn
3a.	<u>Tey</u> kenna <u>hvørt</u> annað	hvørfall hvørkikyn
3b.	Tey kenna <u>hvørt</u> <u>annað</u>	hvønnfall hvørkikyn
4a.	<u>Teir</u> hjálpa <u>hvør</u> øðrum	hvørfall kallkyn
4b.	Teir hjálpa <u>hvørjum</u> <u>øðrum</u>	hvørjumfall kallkyn
5a.	<u>Tær</u> hjálpa <u>hvør</u> aðrari	hvørfall kvennkyn
5b.	Tær hjálpa <u>hvørj(ar)i</u> <u>aðrari</u>	hvørjumfall kvennkyn
6a.	<u>Tey</u> hjálpa <u>hvørt</u> øðrum	hvørfall hvørkikyn
6b.	Tey hjálpa <u>hvørjum</u> <u>øðrum</u>	hvørjumfall hvørkikyn

Við hvørt síggjast setningar sum *Tær kenna hvønn annan* og *Tey kenna hvønn annan*, t.e. at ávirkið er í kallkyni, sjálvt um grundliðurin er í kvennkyni ella hvørkikyni. Í tílíkum førum verður mælt til at varðveita kynssamsvarið, t.e. *Tær kenna hvør aðra* ella *hvørja aðra* og *Tey kenna hvørt annað*.

Í sambandi við fyrisetingar:

Í setningunum niðanfyrri samsvarar *hvør* í falli við grundliðin í a-setningunum, men í setningunum **7b**, **8b** og **9b** stýrir við hvønnfalli, og í **10b**, **11b** og **12b** stýrir við hvørjumfalli.

7a.	<u>Teir</u> tosa <u>hvør</u> við annan	hvørfall kallkyn
7b.	Teir tosa við <u>hvønn annan</u>	hvønnfall kallkyn
8a.	<u>Tær</u> tosa <u>hvør</u> við aðra	hvørfall kvennkyn
8b.	Tær tosa við <u>hvørja aðra</u>	hvønnfall kvennkyn
9a.	<u>Tey</u> tosa <u>hvørt</u> við annað	hvørfall hvørkikyn
9b.	Tey tosa við <u>hvørt annað</u>	hvønnfall hvørkikyn
10a.	<u>Teir</u> fylgjast <u>hvør</u> við øðrum	hvørfall kallkyn
10b.	Teir fylgjast við <u>hvørjum øðrum</u>	hvørjumfall kallkyn
11a.	<u>Tær</u> fylgjast <u>hvør</u> við aðrari	hvørfall kvennkyn
11b.	Tær fylgjast við <u>hvørj(ar)i aðrari</u>	hvørjumfall kvennkyn
12a.	<u>Tey</u> fylgjast <u>hvørt</u> við øðrum	hvørfall hvørkikyn
12b.	Tey fylgjast við <u>hvørjum øðrum</u>	hvørjumfall hvørkikyn

Við hvørt síggjast setningar sum *Teir tosa við hvør annan* og *Teir fylgjast við hvør øðrum*. Tílíkum konstruktiónum verður mælt frá, tí fyrisetingar stýra ikki hvørfalli, so heldur *Teir tosa hvør við annan* ella *við hvønn annan* og *Teir fylgjast hvør við øðrum* ella *við hvørjum øðrum*.

Roknskapur:

2017

Inntøkur

Játtan	1.085.000
Stuðul	26.544
Munur	4.797
	1.116.341

Útreiðslur

Lønir v.m.	1.030.523
Keyp av vørum og tænaðum	31.965
Keyp av útbúnaði	0
Leiga	53.853
	1.116.341